

Побачити, почути, відчутти: на шляху до порозуміння

Справжнє порозуміння – це не просто вміння вислухати іншого, а здатність бачити світ його очима, чути та розуміти його потреби. В сучасній Україні проблема інклюзивності міст стала особливо гострою, адже за період повномасштабної війни значно зросла кількість людей з інвалідністю. Якщо на початку 2022 року їх було близько 2,8 мільйона, то станом на 2025 рік ця цифра вже перевищує 3 мільйони осіб [3]. Прагнення до порозуміння нерозривно пов'язане з інклюзивністю – створенням простору, де кожен, незалежно від фізичних чи ментальних особливостей, може повноцінно жити та функціонувати. На жаль, наші міста, успадковані від минулого, ще далекі від ідеалу безбар'єрності, стаючи перешкодами для людей з інвалідністю.

Багато хто навіть не усвідомлює, наскільки місто може бути неадаптованим для людей з інвалідністю, поки не зіткнеться з цими бар'єрами особисто. Це можуть бути високі бордюри, відсутність тактильної плитки, двері, що не відчиняються автоматично, пандуси, які абсолютно не відповідають нормам, або ж відсутність ліфтів у громадських будівлях. Навіть звичайні скляні двері можуть перетворитися на суттєву перешкоду для людей з порушеннями зору. Для пересічної людини ці недоліки непомітні, але для тих, хто пересувається на кріслі колісному, користується протезами, має порушення зору чи слуху, вони перетворюються на щоденні виклики. Саме тому важливо помічати ці проблеми та працювати над їх усуненням.

Іншою перешкодою на шляху до рівності й порозуміння стає суспільна думка та хибні уявлення. Частина людей може сприймати тих, хто відрізняється від них, як тягар або об'єкт жалю, відмовляючись бачити в них рівних собі. Інша

частина суспільства, навпаки, відсторонюється й ігнорує проблему, вважаючи, що вона їх не стосується. Відсутність реакції на очевидні труднощі та зосередженість винятково на власному житті призводять до того, що байдужість поступово стає нормою.

Розголос проблемних питань – це не просто спосіб привернути увагу до окремих випадків несправедливості, а прямий шлях до зміни колективної свідомості. Коли реальні історії людей стають публічними, суспільство отримує можливість побачити те, що раніше залишалося прихованим або замовчуваним. Це змушує людей зіштовхнутися з власними хибними уявленнями, розпізнати свої вкорінені стереотипи та переглянути ставлення до людей з інвалідністю.

Шоу Олександра Терена «Відвал Ніг або All інклюзив» стало унікальним явищем у сучасному медіапросторі, адже воно поєднує гумор, самоіронію та глибоку соціальну проблематику. Створене воно було і для тих, хто не знав про існуючу проблему, чи навмисно уникав її. Олександр Терен – це протезований військовий, який отримав поранення в серпні 2023 року на Ізюмському напрямку, в результаті чого залишився без нижніх кінцівок [1]. Його контент не про жалість і не про трагічність долі, навпаки, він демонструє активність і повноцінність людини, яка живе в нових умовах.

В описі до шоу зазначено: «Відвал ніг – це розважальне інклюзивне шоу, в якому протезований військовий Олександр Терен подорожує Україною та досліджує міста на безбар'єрність з медійними друзями – Машою Єфросиніною, Васею Байдаком, Володимиром Дантесом, Сашею Зарицькою. Олександр та гості, сидячи у кріслах колісних відвідують найбільш відомі туристичні маршрути, пам'ятки, музеї. Велика війна показала, наскільки єдиними та згуртованими ми можемо бути, вирішуючи загальнонаціональні питання. У нас в країні приблизно 1/4 це маломобільні групи, а після війни ця цифра буде ще

більшою. Проте наша країна далека від інклюзивності і це питання не потрібно боятися, а працювати над ним» [2].

Залучення медійних людей має особливе значення, адже саме їхня присутність допомагає вивести тему інвалідності з периферії суспільної уваги в центр. Відомі серед молоді особистості володіють значною аудиторією та певним авторитетом, що дозволяє їм впливати на суспільні настрої та змінювати упередження.

Сцени, у яких демонструються типові проблемні ситуації – невдалі пандуси, недоступні громадські простори, реакції оточення – оголюють абсурдність міської інфраструктури та байдужість суспільства. Особливо обурливою була ситуація з паркувальними місцями для осіб з інвалідністю. У багатьох випадках вони зайняті людьми, які не мають на це права, що позбавляє зручності тих, хто справді її потребує.

Використання жестової мови у відео також є важливою частиною створення справді інклюзивного контенту, який доступний людям із порушеннями слуху.

Ще одним важливим проєктом Олександра Терена, дотичним до теми інвалідності та адаптації, є його шоу «Відвал Ніг: Робота», у якому він досліджує проблему працевлаштування людей з інвалідністю. Тут порушується одне з найболючіших питань – як людині, яка пережила травму чи втрату кінцівок, повернутися до повноцінного життя та відновити професійну діяльність. У відео глядачі отримують інформацію, яка здатна надихнути тих, хто вважав, що їхні можливості вичерпані. Показують реальні приклади того, що інвалідність не є перешкодою для професійної реалізації. Наприклад, людина з інвалідністю може успішно працювати оператором банку, виконуючи свої обов'язки не гірше за будь-кого іншого.

Справжнє порозуміння неможливе без усвідомлення, що інвалідність – не особистий «тягар», а питання доступності простору та ставлення суспільства. Інклюзивність в містах, доступність працевлаштування та медіапідтримка – базові елементи, які створюють середовище рівних можливостей для всіх. І саме проєкт «Відвал Ніг» навчає суспільство одночасно побачити архітектурну проблему, почути голос активних громадян з інвалідністю та відчувати необхідність змін, перетворюючи пасивну жалість на активну вимогу рівності.

Інклюзивність перестає бути абстрактною декларацією та втілюється в реальність, стаючи можливістю для всіх людей повноцінно функціонувати в міському середовищі, працювати та подорожувати.

Використані джерела:

1. "Відвал ніг" – нове розважальне тревелшоу Україною з високою місією. Vogue. URL: <https://vogue.ua/article/culture/lifestyle/vidval-nig-nove-rozvazhalne-trev-el-shou-ukrajinoyu-z-visokoyu-misiyeyu-54843.html>
2. Відвал ніг або All інклюзив | Тізер. ТЕРЕН. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-cWu48EvwBM>
3. Яка кількість людей з інвалідністю в Україні у 2025 році. Факти. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20251203-yaka-kilkist-lyudej-z-invalidnistyu-v-ukrayini-u-2025-roczy/>